

Nr 449.

Av herr **Eriksson** i Stockholm, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 155, med förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 4 juni 1920 angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.*

I det förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 4 juni 1920 angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, som Kungl. Maj:t i proposition nr 155 förelagt riksdagen, föreslås att samma pensionsålder må vara gällande för såväl kvinnliga som manliga innehavare av samma befattning. Detta förslag innebär, att den för kvinnliga tjänstemän nu gällande pensionsåldern i vissa fall höjes med 7 år, och i vissa andra fall med 5 år. Det synes mig emellertid, att enär man inom statsförvaltningen icke äger någon större erfarenhet om kvinnliga tjänstemäns arbetsförmåga i de åldrar, varom här är fråga, försiktigheten borde bjuda att icke fastställa en så hög pensionsålder för kvinnliga tjänstemän, som den av Kungl. Maj:t föreslagna.

Kungl. Maj:ts förslag i denna del är överensstämmande med det förslag i ärendet som framlagts av *1921 års pensionskommitté*. Emellertid har tvenne andra beredningar, nämligen dels *sakkunniga för utredning av frågor om kvinnas tillträde till statstjänst*, dels ock *1921 års lönekommitté*, vilka även haft att taga befattning med denna fråga, stannat vid att föreslå en differentiering i avseende å manliga och kvinnliga tjänstemäns pensionsålder. Innebörden i dessa förslag framgår genom följande citat ur sistnämnda kommittés betänkande, där det å sid. 103—104 anföres följande:

»De sakkunniga för utredning av frågan om kvinnas tillträde till statstjänst hava såsom förut nämnts föreslagit, att den normala pensionsåldern för kvinnliga statstjänstemän måtte framflyttas från 60 till 62 år. Då motsvarande åldersgräns för männen skulle förbliva orubbad vid 67 år, innebär de sakkunnigas förslag, att den normala åtskillnaden mellan pensionsåldrarna för män och kvinnor skulle fastställas till 5 år.

Även kommittén är av den uppfattning, att en höjning av den allmänna pensionsåldern för de kvinnliga statstjänstemännen är motiverad. Föreliggande

utredningsmaterial — framförallt de sjukstatistiska undersökningarna — giva ej anledning till den förmodan, att hälsotillstånd och därmed även arbetsduglighet skulle efter passerandet av 60-årsgränsen för kvinnorna försämrans avsevärt snabbare än för männen. Då staten har funnit med sin fördel förenligt att utnyttja männen till i regel fyllda 67 år, bör även kvinnornas arbetskraft kunna tagas i anspråk ett gott stycke över 60-årsgränsen.

Då kommittén haft att taga ställning till frågan, i vilken mån kvinnornas nuvarande pensionsålder kan och bör höjas, har kommittén ansett sig kunna gå något längre än nyssnämnda sakkunniga. Efter överbägande av de skilda möjligheter, som härvid erbjuda sig, har kommittén funnit sig böra föreslå en normal åtskillnad mellan mäns och kvinnors pensionsålder av 3 år, ett förslag, som torde kunna anses förenligt med den försiktighet, som vid en höjning av pensionsåldern givetvis är påkallad. Att gå härutöver och eventuellt i enlighet med de från olika håll framkomna yrkandena höja kvinnornas pensionsålder till jämställdhet med männens har kommittén ej funnit tillrådligt. Innan en mera omfattande erfarenhet vunnits om den kvinnliga arbetskraftens uthållighet vid äldre år, torde nämligen en så stark höjning av pensionsåldern som med hela 7 år icke lämpligen böra genomföras. Först sedan man varit i tillfälle att under någon längre tid pröva kvinnornas krafter även inom sådana statliga verksamhetsområden, från vilka de för närvarande äro utestängda, och därvid jämväl ett mera avsevärt antal kvinnor beretts möjlighet att tjänstgöra över 60-årsgränsen, torde ett erfarenhetsmaterial komma att stå till buds, vilket möjliggör att mera säkert bedöma, huruvida en ytterligare höjning av den kvinnliga pensionsåldern kan utan olägenhet genomföras. Den höjning av pensionsåldern för de kvinnliga befattningshavarna, som kommittén föreslår, torde vara tillräcklig för att dylik erfarenhet inom en ej allt för avlägsen framtid skall kunna vinnas.»

För egen del uttalade jag tveksamhet beträffande den ökning av pensionsåldern för kvinnliga tjänstemän, som av 1921 års lönekommitté föreslogs. Men även om jag möjligen anser mig kunna biträda sistnämnda förslag, så synes det mig dock icke vara lämpligt att gå därutöver. Jag anser mig sålunda böra till riksdagens omprövning i detta fall framlägga det förslag som av 1921 års lönekommitté utarbetades. Den tekniska utformningen av detsamma innebär, att lagens 19 § erhåller följande lydelse:

»Med pensionsålder förstås i detta kapitel:

för manlig tjänsteman den levnadsålder, som för varje befattning finnes angiven i den vid denna lag fogade åldersförteckning; samt för kvinnlig tjänsteman en levnadsålder, som med tre år understiger den i samma förteckning för befattningen angivna.

Pensionsåldern skall anses inträda vid utgången av den månad, under vilken berörda levnadsålder uppnås.»

I anslutning till detta förslag bör dock en omarbetning av åldersförteckning ske i så måtto, att i densamma upptagas de pensionsåldrar, som skulle tillämpas, därest befattningen innehaves av man. Jag anser mig även i detta fall böra upptaga förslaget från 1921 års lönekommitté, vars förslag skiljer sig från

Kungl. Maj:ts förslag allenast i fråga om befattningarna kontorsbiträde, kopist samt rikstelefonist och vilken skillnad dock är av endast formell natur.

Beträffande rikstelefonist är emellertid ännu en sak att framhålla. Enär det enligt pensionslagen fordras 30 avgiftsår för att hel pension må erhållas, kan en rikstelefonist, som numera aldrig tillträder ordinarie tjänst vid så tidig ålder som 25 år, icke uppnå hel pension. Det är därför högeligen önskvärt att det hos Kungl. Maj:t sedan ett par år tillbaka vilande förslaget om pensionering av icke-ordinarie personal kommer till avgörande. Om så skedde, skulle de icke-ordinarie telefonisterna få börja erlægga pensionsavgifter och således med stöd av 20 § 2 mom. i pensionslagen få räkna avgiftsår även innan de bleve ordinarie befattningshavare, varigenom de skulle hinna att före pensionsålderns uppnående även uppnå 30 avgiftsår. Ett uttalande i ämnet från riksdagens sida skulle följaktligen vara önskvärt, så att extra-ordinariepensioneringen icke förbliver oavgjord. Särskilda övergångsbestämmelser krävas emellertid för att de, som redan nu överskridit 25-årsåldern utan att hava vunnit befordran till ordinarie rikstelefonist, icke skola gå miste om hel pension. En dylik övergångsbestämmelse kunde gå ut på att de ifrågavarande befattningshavarna kunde få erlægga viss högre pensionsavgift till gengäld för att de icke komma att erlægga sådan under fulla 30 år.

Då i propositionen förutsättes, att Kungl. Maj:t skulle utfärda övergångsbestämmelser i anslutning till riksdagens beslut, torde någon text för en dylik övergångsbestämmelse ej nu behöva utarbetas, utan endast ett uttalande från riksdagens sida vara erforderligt.

I fråga om avfattningen av 21 §, har Kungl. Maj:ts förslag orden »vederbörande styrelse» i mom. 1 b) och c) samt mom. 2 ändrats till »vederbörande myndighet». Då det synes mig att för det område som ifrågavarande lag gäller, uttrycket »vederbörande styrelse» är det mest riktiga, föreslår jag att den nuvarande lydelsen måtte bibehållas.

Jag hemställer därför, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts prop. nr 155 dels måtte besluta:

att 19 § i lag om vissa ändringar i lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk måtte erhålla följande lydelse:

»Med pensionsålder förstås i detta kapitel: för manlig tjänsteman den levnadsålder, som för varje befattning finnes angiven i den vid denna lag fogade åldersförteckning; samt för kvinnlig tjänsteman en levnadsålder, som med tre år understiger den i samma förteckning för befattningen angivna.

Pensionsåldern skall anses inträda vid utgången av den månad, under vilken berörda levnadsålder uppnås.»

att i 21 § orden »vederbörande myndighet» måtte ändras till »vederbörande styrelse»; samt

att i den lagen tillhörande åldersförteckningen, fastställa pensionsåldern för kontorsbiträde till 65 år, för rikstelefonist till 58 år samt för kopist till 65 år;

ävensom att riksdagen måtte uttala att i de övergångsbestämmelser, som av Kungl. Maj:t sedermera utarbetas, måtte införas bestämmelse därom, att rikstelefonist, som vid antagandet i ordinarie befattning nått en levnadsålder överstigande 25 år, måtte genom erläggande av viss högre pensionsavgift tillförsäkra sig rätt att vid uppnådd pensionsålder komma i åtnjutande av hel pension.

Stockholm den 16 april 1925.

Ernst Eriksson
i Stockholm.
